

N:o 3.

Redaktör: ADOLF LINDGREN.
Förläggare: HUSS & BEER.

Stockholm den 1 Februari 1883.

Pris: Helt år 6 kr. Halft år 4 kr.
Kvartal 2 kr. Lösnr 25 öre.

Årg. 3.

Elijah.

An oratorio on the words from the Old Testament.

Så lyder den ursprungliga titeln på Mendelssohns oratorium »Elias», som, skrifvet för England, uppfördes första gången i Birmingham den 26 aug. 1846. Vi hafva redan i förra årgångens sista nummer meddelat några intressanta bref från Mendelssohn till hans vänner Schubring och Bendemann, hvilka vi bedja läsaren å nyo genomgä och hvilka visa huru lifligt Mendelssohn intresserades af och deltog redan i sjelfva textens utarbetande. Det första af dessa bref är dateradt 2 nov. 1838. När musiken fulländades, är ej säkert känt; partituret har inga data. Vi gå nu att hufvudsakligen efter O. Wangemanns Geschichte des Oratoriums lemna en kort musikalisk exposé, till tjänst närmast för dem bland våra läsare, som bevista Musikföreningens härstädes till 1 febr. annonserade konsert.

»Elias» kunde redan i och för sig icke utvecklas lika förträffligt som »Paulus», då det är ett sammansatt stycke, en följd af flere bilder. Texten är visserligen hopfogad efter bibelställen och Mendelssohn försöker gifva ett sammanhang åt Elias' historia, men det är svårt. Framför allt lög Mendelssohn om hjertat att bringa till åskådning den hos Elias befintliga gudomliga kraften. Dramatiska förvecklingar äro nog för handen; men de bilda intet helt, utan måste hoplödast vid hvarandra. Mycket skulle kunna anföras för att visa, huru svårt det var att bringa »Elias» till en bestämd helhet. Man måste verkligen beundra hvad Mendelssohn i alla fall gjort af detta lappverk.

Ett kort recitativ af Elias förkunnar, att »i dessa år ej regn, ej dagg skall falla»; en storartad uvertyr följer; i sakta piano börjar fugatemat, andra stämmor sätta in, öfvergå i tersgång, och kören följer: »Hör oss, Herre, vill ditt folk du förgöra», hvars kromatiska hufvudmotiv

»Re'n skörden är förliden» altmer stegras till en bild af förtviflan. Medan orkestern ledsagar i utstötta ackord, hör man frågan »Vill Herren Gud ej mera bo uti Zion?» På ett recitativ följer duetten »Herre hör vår bön», afbrytande kören.

Sedan Mendelssohn så inledt det hela, uppträder Obadja, uppmanande till omvändelse medelst de ofta sjungna orden »Om af allt hjerta i mig söken». Den följande kören »Men Herren Gud det ej ser» är mästertlig i kontrapunkten och motivet förträffligt. Midt i kören inträder med orden »Ty jag, din starke Gud» en koralartad sats, och under orden »Och öfvar barmhertighet» försvinner den stränga behandlingen, en älsklig »körsats» begynner och slutar det hela. Nu följer englarkvartetten, hvarigenom M. visar sig synnerligen förstå att skildra det upplyftande, tillitsfulla; densamma avslutar den första underafdelningen.

Derpå följa uppträderna i enkans hus, då Elias uppväcker hennes döde son. De senare Baalskörerna, som förgäfvast anropa Baal om en flamma från himlen, äro mästerverk, likaså Elias' bön och den infallande koralen »Öfverlemla din sak åt Gud», samt den dramatiska kören »Se elden ljungar ned» med det koralartade slutet »Ty Gud är stor». Af fin karakteristik är vidare Elias' aria »Är icke Herrans ord», hvarefter det följande ariosot »Ve dem» verkar såsom balsam. Efter en dialog, som spänner väntan på det ändtliga inträdande regnet, afrundar slutkören »Ära ske Gud» den förra hufvuddelen af oratoriet.

Andra delen gestaltar sig mindre dramatisk. Sedan Elias flytt till öknen, upphör hvarje handling. För att likväl hålla saken i spännkraft har M. anförtrött historiens vidare innehåll åt kören. En glänsande tonbild följer på den andra, så att långträdighet icke förspörjes. Den betraktande arian »Hör mig Israel» inleder denna del, hvarefter följer kör »Frukta dig ej» med fugerad mellansats »Om tusende falla».

Egendomlig gestaltar sig nu häudesången mellan Drottningen och Folket, som upplöser sig i den fanatiska kören »Han skall dö». Elias flyr på Obadjas uppmaning, och sjunger bedröfvad arian »Det vare nog! så tag, o Gud, min anda». Englarne visa sig och sjunga (3 kvinno- röster) »Lyft ditt öga åter upp», till hvilken terzett ansluter sig kören »Israels folks beskyddare vakar» med effektivt triolackompagnement, ett mästestycke af fantasi och lyrisk stämning. Elias, ännu ej lugn, varder ännu en gång tröstad af englarne »O lugna din själ», hvarpå kören uttalar betraktelsen »Den i döden trogen förblir, salig blifver».

Nu visar sig Den Evige. Sakta begynna orkesterstämmorna, svälla allt mer och bereda på Guds ankomst. Denna kör: »Förbi oss gick Herren» bildar sig dramatiskt; äfven ledsagningen afpassas karakteristiskt efter orden, och vid stället »Och efter lågan kom en ljus, stilla susning» träder den melodiska, behagliga rörelsen i förgrunden. Erkeenglarne uppstämman det dubbelköriga »Helig». På Guds befallning vänder Elias tillbaka, hvilket antydes af kören »Herrans profet Elias frambröt djerft». Vid stället »Och upp till himlen Gud ville honom taga» förändras C dur plötsligt till A dur. Ledsagningen stegras till snabba trioler och kännetecknar eldvagnens ankomst; den växer smäningom till mäktig åska och avslutas i det kören sjunger »Under thordön för han till himlen». Derpå följer den förträffliga arian »Alla Guds barn då skola lysa», jämte kör och ensemble, hvari Messias bebådas, samt slutkör.

Totalomdömet öfver »Elias» är korteligen, att den musikaliska bygnaden fullkomligt täcker bristerna i textens anläggning. Vi vilja ännu blott anmärka, att Mendelssohn i »Elias» icke använder någon verklig koral; en sådan var ej tänkbar i mosaismen; men väl ersätter han den evangeliska kyrkosången med koralartade satser, dem han här med framgång begagnar. Hvad kören beträffar, så är här ett framsteg att konstatera, i

det han mera koncentrerar och begränsar dem än i »Paulus».

Vi skola nästa gång återkomma till ämnet och utförandet i Musikföreningen.

A. L.

Ett spektakel.

Med anledning af att Mozarts odödliga buffa å nyo kommit på tapeten, tillåta vi oss att ur *O. Wijkanders* med godlynt sarkasm och den finaste urbanitet skrifna »Ur minnet och Dagboken» anföra följande lustiga uppträde i »Figaros bröllop» mellan grefvinnan — Enbom och Susanna — Widerberg:

Teatern föreställer grefvinnans sängkammare. Den af en ljuft svärmisk känsla intagna damen stod midt på scenen, och snart hörde man, huru hon med toner, som skulle vara vedmodsfulla, sjöng:

»Milda himmel, se min smärta!
Se det kval, som tär mitt bröst!» etc.

Vid slutet af arian följde en artig applåd, och publiken tog säkert för gifvit, att ingenting skulle kunna störa den milda stämningen hos artisten eller komma henne att falla ur sin roll. Nu visade sig Susanna. Efter hvad jag på grund af lång erfarenhet numera kan förstå, kom hon — möjligen med afsigt — in så pass tidigt, att hon till någon del förstörde applåden. En hög rodnad blossade upp ofvanför sminket på grefvinnans kinder, och i stället för att, såsom det står i rollen, med vek stämma säga: »kom, min Susanna, berätta mig hela förloppet!» yttrade hon i höjdrösten: »sätt fram en stol, Susanna!» Nu var det Susannas tur att blifva blossande röd. Hennes läppar rörde sig, och hon svarade någonting, som publiken icke kunde höra. Som man sedan berättade, hade hon sagt: »det kan du göra själf, din — t. ex. elaka meniska.» Uttrycket, som var mycket starkare, kan verkligen här ej återgifvas. Emellertid hördes det i orkestern, och hofkapellmästaren, den jovialiske Johan Berwald, utbytte en hastig blick med Randel och August Berwald, hvilka suto honom närmast, och utbrast i ett skratt, som han hade svårt att dölja och som verkade smittosamt på hofkapellens samtliga ledamöter. Det började blifva lifligt i orkestern. På scenen såg man grefvinnan taga några långa steg emot en lästol, som hon häftigt knuffade fram till toalettbordet, der hon satte sig. Hennes vänliga ord till Susanna läto som ett ilsket brummande, och Susanna, som vi veta var mycket musikalisk, underlät icke att svara i samma tonart. En rörelse af förvåning genomför salongen, och man såg på hvarandra med frågande blickar. Det var också ett alldeles nytt spelsätt, helt olika det man hittills varit van vid. Men öfverraskningen nådde sin höjd, då man tydligt såg, att när den ena af damerna talade högt, rörde sig den andras läppar hastigt och oafbrutet. De routinerade skådespelerskorna glömde icke ett ord af hvad som stod i rollen, men det var uppenbart, att medan den ena sade hvad hon skulle säga, hviskade den andra något, som hon icke skulle säga. De grälade... och det inför publiken! Man tyckte sig äfven märka, att Susanna var något hårdhänt vid ett försök att ordna grefvinnans hår. Ett sorl af ovilja, blandad med munterhet, hördes från salongen, men tycktes icke inverka störande på de uppträdande eller göra slut på uppträdet. Man befarade det värsta, då ändligen Figaro gjorde sin entré tidigare än han skulle och derigenom gjorde slut på den pinsamma, men ändock lustiga situationen.

Jag hörde Jenny Lind 1843 sjunga grefvinnans och 1848 Susannas parti. Jag har således ädlare och i konstnärligt afseende rikare minnen af »Figaros bröllop»; men ett roligare minne än det från den 13 Januari 1839, har jag icke.

Musikpressen.

I. Musikalier.

100 Svenska danspolskor förnämligast från Södermanland och Östergötland, 3:e samlingen, satta för piano af A. G. Rosenberg. Sthlm 1882. kr. 2,50. — Orsaken hvarför denna tredje samling utgifves i tryck, säges af utg. vara densamma som föranledde de båda föregående häftena, nämligen att freda melodierna från den glömska hvartill de synas förfallna, sedan det instrument, på hvilket de ursprungligen utfördes, violinen, småningom upphört att synas i allmogens händer. Om utg. nogare hade tänkt sig in i sist nämnda punkt, så skulle han ock hafva funnit nödvändigheten af att, om icke just uppteckna sina polskor utslutande för violin, så åtminstone t. ex. genom olika storlek utmärka just de noter, hvilka af violinen skola utföras, och de som äro utg:s egen pianistiska tillsats. Vid betraktandet af utg:s diskantnoter anar man nu visserligen att åtskilliga af de dubbelgrepp som der förekomma verkligen utföras af bondspelmanen, ja till och med flerstämmiga ackord synas antydast af utg:s arpeggier, men huru och huru långt flerstämmigheten i folkets praxis är använd, skall i många fall knappast ens den med både violins teknik och folkspelets egendomligheter innerligt förtrogne kunna annat än aflägsat gissa sig till. Undertecknad gjorde denna anmärkning redan mot utg:s förra samling, men utan påföljd. En mera vetenskaplig noggrannhet härutinnan hade emellertid ökat samlingarnas värde utan att förringa deras pianistiska spelbarhet. Den senare hade ej heller behöft försvåras, ifall utg. utbytt sitt något enformiga harmoniska ackompagnement mot en mera karakteristisk behandling. Lindemans sättning af norska folkmelodier är i detta fall ett mönster, som ej nog kan anbefallas. Med dessa anmärkningar vilja vi emellertid ingalunda tillbakasätta den verkliga förtjenst utg. inlagt genom att i lättfattligt arrangement framlägga dessa folkets melodiskatter, för hvilkas uppsamlande han har att tacka organisten Pontus Schwalbe i Björkvik. Flere af polskorna äro originella nog, t. ex. n:r 2 med sin pikanta modulation till moll, n:r 58 med sin ej mindre oväntade utvikning till underdominantens tonart, n:r 83 med sin ovanliga rytmik af halvperioder på 5 takter i st. f. 4, n:r 100 med sina käcka språng i undecimor och decimor m. fl. Anmärkningsvärdt är att öfverallt, hvar est ett stycke i dur har en mellansats i moll, denna utvikning sker, icke till parallellen, utan till tonarten på samma steg, alltså aldrig c dur — a moll, utan c dur — c moll.

Ett litet hymnarium. 12 kyrkliga sångmelodier, rytmiskt och melodiskt beriktigade, med användande af Canon, dubbel kontrapunkt etc. enkelt harmoniserade af J. F. Lagergrén. Sthlm 1882 Kr 1. Detta häfte må här vänligen anmälans så mycket hellre, som det står

ensamt inom vår literatur. Något försök till kanoniska bearbetningar af våra koraler existerar nämligen här förut, så vidt vi veta, icke. Utg., bekant såsom nitisk koralist af frisinnad riktning, har med stor fyndighet i både urval och behandling gifvit intressanta prof på huru tack samma många koralmelodier kunna vara i detta afseende, i det han visat huru nämnda melodier mäktat kanoniskt besvara sig själfva, än utförligt än fragmentariskt, än i stretta än på längre afstånd, än i enkel än dubbel kontrapunkt; mellan sopran och tenor i n:r 3, 9, 11 samt särskildt n:r 10, hvarest de fyra melodifraserna kontrapunkteras mot hvarandra, så att 1 sättes mot 4, 2 mot 3, 3 mot 2 och 4 mot 1; mellan sopran och bas i n:r 6, 8; mellan tre stämmor i n:r 2, 4, 5, 7, samt mellan alla fyra stämmorna i n:r 1, der första melodifrasen passar till kontrapunkt mot alla de följande, och n:r 12, der likaledes första temat återuppträder öfverallt, särskildt öfverraskande präktigt vid forte i andra repris. Stämningen är i allmänhet oklanderlig. Rena qvintföljden i n:r 2, t. 6—7, da—cg, kan försvaras, enär c icke är ackordnot utan blott vexelnot till h. Blott några erinringar! I n:r 3 ser det ut att bli tillfälligt femstämighet, då utg. tecknat tre noter och två pauser i början af t. 3 och 8. N:r 4 är origtigt företecknad med fyra kors, förmodligen för att ge det hela ett doriskt utseende; men melodien är alls icke dorisk och företeckningen bör vara tre #.

Från C. Warmuth i Kristiania ha vi fått mottaga ett stort antal nothäften. Då det emellertid egentligen är svensk musik som ligger Svensk musiktidning om hjertat, kunna vi endast korteligen påpeka det mest framstående, såsom P. Winges melodiska och stämningsfulla Romanser (5 häften), Backer-Gröndahls klangsköna Trois morceaux (3 h.) och briljanta Etudes de concert (3 h.) Cappelens Nocturne i Chopinstil, Heyerdahls lofvande Violinsonat, Warmuths förut anmälda Sörgemarch, Svendsens berömda, likaledes förut omtalade Violinromans, som nu föreligger för violoncell m. m. A. L.

Sauret på lokomotivet.

Sauret, som en lördagsafton konserterat i Crefeld, skulle på följande söndag medverka på en matiné i Düsseldorf. Men konserten slutade så sent, att Sauret ej kunde medfölja det sista tåget till Düsseldorf. Hvad var nu att göra? Skicka återbud om konserten? Det kunde och ville han icke, ty matinén egde rum för välgörande ändamål, och som vanligt baserade sig den förnämsta dragningskraften på hans medverkan. Sauret vände sig då i sin nöd till stationsinspektoren. »Går det inte åtminstone något godståg, som kunde taga mig med?» — »Jo det gör det», svarade denne, »men då måste ni ställa er väl med lokomotivföraren; vill han taga er med på lokomotivet, så är ni ur er dilemma» — och Sauret talade vid lokomotivföraren, som till namnet kände den berömda konstnären och var stolt öfver att få föra honom på sin anghäst. Liksom Mefisto med Faust jagade fram i natten till hex-

sabbaten, så for den berömda violinisten med den sotige lokomotivföraren midt i natten och kom lyckligen till Düsseldorf, der underrättelsen om äfventyret snart spridde sig och för den i välgörenhetens intresse tappert utförda handlingen på konserten inbragte Sauret en mer än vanligt storartad hyllning.

»Den tapre landsoldat.»

De s. k. folksångerna (ej att förblanda med folkvisorna) äro hufvudsakligen af två slag: hymner till regentens hyllning, sådana som »God save the queen», »Bevare Gud vår kung», »Ur svenska hjertans djup», etc. och dit vi ock kunna räkna franska kejsarhymnen »Partant pour la Syrie» och den danska »Kong Christian stod ved høien mast», eller rent fosterländska sånger till prisande af fäderneslandet, till minne af nationalljeltar och till höjande af nationalandan i striden för fäderneland och frihet, sådana som »Danmark, dejligst vang og vænge», »Norges bæste værn och fæste», »Herrliga land», »Kung Karl den unga hjelte» samt »Marseillaisen» och »Den tapre landsoldaten» m. fl. — Af detta slags sånger ha vi i första årgången af denna tidning egnat vår uppmärksamhet åt vår gamla folksång och »Marseillaisen»; vi vilja nu med begagnande af en biografisk uppsats om den danske komponisten Emil Horneman af Ch. Kjerulf i »Nordisk Musiktidende» sysselsätta oss med den från danskarnes försvarskrig mot tyskarne 1848 bekanta nationalsången »Den tapre landsoldat», hvilken äfven vid den tiden var så populär hos oss och genom svenskarnes deltagande i den danska frihetsstriden spriddes vida kring våra bygder.

Marsdagarnes historia är också »Den tapre landsoldats» födelsehistoria. Det är naturligt, att »Danmark, dejligst vang og vænge» var den sång, som användes öfver allt, der borgarne under denna oroliga månad samlade sig för att rådslå om fäderneslandets ställning och framtidsutsigter, ty »Leddets var af lave». Men då vid månadens slut kriget stod för dörren och det nu var landsoldaten, som skulle återställa »Leddets» i dess gamla läge, då måste han också hafva sin egen sång med på vägen.

Kasinomötet och folktåget till Christiansborg framkallade väl direkt Kaalunds »Sang for det danske folk»: »Opmand dig, du danske! lod verden nu se, at ej du vanslægted i tiden!» till Kunzens gamla utmärkte melodi »Saa kæmped de helte af anden April». Men hur präktig än sången var, saknade den likväl de nödvändigaste vilkoren för att tränga ned i folket och särskildt att slå an bland soldaterna. Kaalunds sköna ord gingo allt för högt för soldaten, och han kunde ej marschera efter Kunzens $\frac{3}{4}$ takt. J. P. E. Hartman skall då också ha komponerat en krigssång, men den låg i musikaliskt hänseende menige man lika fjerran som Kaalunds ord.

Då var det Horneman sade: »det går ej på det maneret! nu skall jag söka laga till åt er en riktigt rask »fyrekantig» en, som ni kan sjunga, en som ni kan marschera efter. Det skall vara något sådant som: »Den gang jeg drog afsted . . .» — »Den gang jeg drog afsted . . .» gnolade han och tog om den strof han »lagat till» bara för att få en rytm. Hur mycket af texten till första versen han sjelf satte ihop, vet man icke bestämdt, men på något ställe, midt i den, slutade han opp med att dikta och blott komponerade vidare. Det var uppe i musikhandeln på Amagertorv. Faber kom in genom dörren och Horneman ryckte naturligtvis genast in på honom: »Nu skall du höra en krigssång, som jag har gjort: »Den gang jeg drog afsted . . .» Ja den var det då mening i, menade Faber, den var briljant, — och man blef snart ense om att Faber, som skref så ypperliga visor, skulle skaffa orden till densamma. Horneman spelade igenom melodien för den musikaliske polyteknikern, så gick Faber ut nedåt Östergade till Kongens Nytorv, vände om, gick upp i musikhandeln och aflevererade en vers till den hänryckte komponisten. Att han behöll Hornemans början, följer af sig sjelft, och likaledes omkvädet, det trefaldiga »hurra», som visan skulle sluta med, — den saken var man genast på det klara med. Hvarje vers författade Faber på samma sätt: upp och ned för Östergade, och så upp med den i musikhandeln alldeles nybakad.

Då sången var färdig skyndade sig Faber i sporrsträck hem — berättar man — sjöng den för sin tjenstflicka och begaf sig så hän till Graabrødretorv in i broderns smedverkstad, der visan fann ett förtjust auditorium bland lärlingarne. Sedan »den tapre landsoldat» på ett lysande sätt genomgått detta eldprof, kom den ut i tryck en af de första dagarne i april, således alldeles i början af fälttåget; på eftermiddagen den 25 mars hade nämligen de första trupperna marscherat från Köpenhamn.

Det lilla oktavarket med noterna och texten till »den tapre landsoldat», hvilket »Horneman och Erslevs» musikhandel utsände, spreds otroligt hastigt öfver hela landet. Hvar soldat i hären fick ett exemplar af sången — och i ett nu hörde man den öfverallt. Den bröt sig igenom med ett slag på ett sätt, som man aldrig kunnat ana till och gjorde en sådan lycka, som vi nu knappast kunna ha begrepp om.

Men »den tapre landsoldat» var också ett af dessa geniala fynd, som det i regeln ligger ett århundrade eller så emellan. Att afgöra, ja blott och bart forska efter hvilken af de två, komponisten eller diktaren, som haft största andelen i sången och dess framgång, är absolut ändamålslost och enfaldigt, ty ord och melodi äro här så innerligt förbundna, så sammanknutna med hvarandra, att sången mister sin utpreglade egendomlighet, det mesta af sin karaktär, när den sön-

derdelas i sina två beståndsdelar. »Den tapre landsoldat» kan därför både läsas och spelas, men i intet af dessa fall är den sig sjelf; den skall sjungas för att man skall känna den. Att emellertid Hornemans melodi på detta rum har mesta intresset för oss, och att man med fördel kan betrakta den allenast genom kritikens loupe, är en sak för sig.

»Endast geniala menniskor äro också praktiska» säger Hans von Bülow i sina skandinaviska resebref, och det ligger verkligen en sanning dold på botten af denna, såsom man tycker, bjärta paradox. »Den tapre landsoldat» är lika genialt som praktiskt ihopkommen. $\frac{3}{4}$ -taktan med denna markerade »fyrekantiga» rytmen är skapad att marschera efter i strängt militärisk skridt, melodien rör sig i de allra lättaste intervaller — icke ett enda språng, som kan vålla den ringaste svårighet — och harmoniseringen består så godt som uteslutande af hufvud- och släggtonartens tonica-, dominant- och underdominantharmonier — det allra nöd- torftigaste.

Denna praktiska genialitet igenfinna vi också i hela formen: melodien vander liksom inpluggad först genom omtagningen af textens första rader, sedan genom upprepandet af hela den första musikaliska satsen; sångens käcka förtröstansfulla grundstämning är här befastad och det så grundligt man kan önska sig. Så kommer den lilla nästan vemodigt klingande utvikelsen: »ja, var der ingen fare, så blef jeg her hos dig, men alle Danmarks piger, de stole nu paa mig» — den svarar alldeles mot trion i den stora marschformen, här får den veka, vemodiga stämningen vid afskedet från de kära ett fint och känslofullt uttryck, — men det är kort; sådana tankar måste genast vika bort igen: hufvudtemat kommer raskt tillbaka i den fyndiga refrängen: »Og derfor vil jeg slaas som tapper landsoldat, hurra! hurra! hurra!»

En sådan sång kunde ej annat än ligga soldaternas och dermed hela folkets hjerta nära under dessa orons dagar. Som sagdt, den der icke lefvat med under Marsdagarne eller stått i de kämpandes led år 48 har svårt att göra sig en föreställning om sångens verkan. Men efter den makt sången ännu eger, kunna vi unga något så när tänka oss hvad den skulle verka under de dagar, de år, då den såg sin första tid. Man har sagt att sången i våra dagar var direkt lyst i bann* och såsom bevis anförde de Köpenhamnska socialisternas förgiftande af den samma genom att underlägga den en ny kosmopolitisk, socialdemokratisk text till förherrligande af »den internationala principen». I detta fall har man emellertid alltför mycket tilltro till den lilla tufvan, att hon skulle kunna väfra ett stort lass. Jag vet åtminstone af egen erfarenhet, att »den tapre landsoldat» så godt som är den enda »fosterlandssång», som ännu mäktar slå an i våra soldaters led; men

* Borchsenius i »Fra fyrrerne».

det gör den också till fullo. När vi trötta och utmattade vandrade fram på en dammig landsväg i den brännande midsommarhettan, eller foten vid hvart steg halkade i dyn och ett störtregn genomblötte oss in på bara kroppen, när så regementsmusiken plötsligen efter alla sina Strauss'ska, Fahrbach'ska och Suppé'ska marscher stämde upp de välbekanta tonerna till »Den gang jeg drog afsted», så var det som om blodet med ett stämpelslag drifvits opp till min kind, det gick som en elektrisk ström genom ryggen på mig och den sammansjunkna kroppen rätade upp sig i höjden, geväret tyngde ej mer på axeln, och tornistern tryckte ej längre, medan vi alla med full hals sjöngo visan, som vi aldrig visste när vi lärt, men som vi alltid känt och kunnat.

En sång, som bevarat så mycken kraft i bortåt 35 år, måtte sannerligen ha varit allsmäktig då den först kom upp. Några enskilda uttalanden från den tiden torde bäst gifva begrepp derom. Redan i juni 1848 skref »Berlingske Tidende»: »Den tapre landsoldat» är titeln på den nogsamt bekanta visan, orden af polyteknikern Faber och satt i musik af musikhandlaren Horneman. Både författaren och förläggarna ha haft särdeles glädje af detta lilla arbete, i det den icke allenast blifvit en folksång öfver hela landet och våra soldaters stridsång, utan tillika vid försäljningen inbragt 400 rigsdaler till lika fördelning mellan underofficerare och menige mans familjer, och det oaktadt omkostnaderna äro frändragna för 18—20,000 exemplar, dem förläggaren gratis distribuerat till hela armén.» Äfven främmande nationers uppmärksamhet tilldrog den sig i hög grad. Illustrated London News lemnade en öfversättning af densamma, och Hurton, som 1848 var i Köpenhamn, omtalar den i sin »Voyage from Leith to Lapland». »Den mest berömda krigssång i världen är »Marseillaisen», skrifver han, »men efter min ringa mening står den decideradt efter danskarnes »tapre landsoldat». Dessutom spåras der icke i denna den blodtörstiga anda, som genomgår den franska sången. »Den var då på allas läppar» berättar han vidare, »gentlemannen gnolade den vid sitt vin, damen vid sin toalett, handtverkaren vid sitt arbete, krämaren vid sin disk, pigan vid sitt spinnrockshjul, barnet vid sin lek. När man gick igenom gatorna, hörde man den mer eller mindre med få alnars mellanrum; kom man in i en familj klinkade de unga damerna den på pianot; köpte man sig en näsduk, fann man orden och musiken tryckta på den.» Till och med en liten tös på 3 år, författarens lilla favorit i hans logis, gnolade den sakta för honom. I Christiania och Bergen sjöngs den af de norska trupperna, och då Hurton seglade in i Tromsöhamn, kom der ut till skeppet från staden en båt, i hvilken den »gripande melodien blåstes på jägarhorn med sann virtuositet».

Den danska »Marseillaisen» hade sol-

daterna dragit ut i fält med, — de vände också hem med den. Då trupperna efter fälttåget 1849 höllo sitt intåg i Köpenhamn, sväfvade segerns gudinna öfver Vesterport med stroferna af »den tapre landsoldat»: »Sit löfte har han holdt, den tapre landsoldat»!

Då sången i våra dagar säkerligen är okänd för mången i vårt land, vilja vi här meddela melodien jemte första versen af texten.

Den gang jeg drog af - sted, den
gang jeg drog af-sted, min pi-ge vil-de
med, ja min pi-ge vil-de med. Det
kan du ej, min ven! jeg gaar i kri-gen
hen, og hvis jeg ic-ke fal-ler kom-mer
jeg nok hem i-gen. Ja, var der in-gen
fa-re, saa blef jeg her hos dig, men
al-le Danmarks pi-ger, De sto-le nu paa
mig; og der-for vil jeg slaas Som
tap-per land-sol-dat, hur-
ra! hur-ra! hur-ra!

(Insändt.)

Musiken vid K. Dramatiska Teatern.

Efter att en längre tid varit i fullkomlig saknad af någon orkester, återfick Dramatiska Teatern densamma vid sista reorganisationen af de Kongl. Teatrane.

Under de sista åren har jag ofta tillbringat min afton i den lilla nätta salongen vid Karl XIII:s torg, njutande af det förträffliga, som här presteras på scenen. Skada att en del af det som borde skänka mig nöje, musiken, ofta gjorde mig missbelåten. Ej så, som skulle orkestern vara alltför fätalig eller dess medlemmar oskickliga att på sina respektive instrument utföra, hvad dem tillkommer; jag har tvärt om någon gång varit i tillfälle att höra denna orkester väl utföra sådana saker, som motsvara våra fordringar.

Bland andra uppgifter har mellanaktsmusiken äfven den att förkorta tiden under vår väntan på hvad som följa skall på scenen. Att den af detta skäl är nödvändig vid vår Dramatiska Teater, der man ogera lemnar sin plats, är i ögonen fallande.

Den äldste orsaken hvarför väl vald musik är af en oskattbar förtjänst mellan akterna af ett skåde- eller lust-spel är, att samverkan af musiken och det uppförda teaterstycket höjer intrycket af det senare, kommer detta att djupare fästa sig i minnet och låter det rörande eller smärtsamma, det konstlade eller täcka, som författaren skildrar, starkare anslå hjertats strängar.

Genom dylik musik kan publiken dessutom få kännedom om och njutning af värderika orkestersaker. Program öfver de särskilda numren är dock behöfligt.

På Nya Teatern är mellanaktsmusiken tillfredsställande, och mången har bestämt sig för ett besök på denna teater, emedan han sett på affischen tillkännagifvet, att en symfoni af Mozart eller något dylikt kommit till utförande under aftonens lopp.

Vid den teater, med hvilken vi egentligen sysselsätta oss, den dramatiska, äro kompositionerna stundom ej valda, något som jag hört personer beklaga. En vals eller en marsch, hvars plats är i ett kafé eller en dansbana, drager mången gång ned det qvicka skämtet i en komedi och tillfredsställer aldrig en fin smak. Det sniffrika på scenen fordrar belysning af en snillrik musik. Orkestern är mäktig, den förmår mer än något höja intrycken, likaväl som den kan splittra dem.

Jag känner ett skäl hvarför man på ett ställe, der musiken ej är det väsentliga, plägar bestå publiken sådan af dålig beskaffenhet: en stor del af denna publik skall alltid förblifva ouppmärksam äfven vid de skönaste saker, alltid skola personer finnas, hvilka ej ens vörda och akta det, som stora mästare under ifrig sträfvan frambringat, så mycket att de då musiken tonar upphöra med sitt intetsägande prat. Men icke bör ett sådant sorgligt och ohjelpligt förhållande beröfva den finare smaken en njutning. Den store Mozart ändrade både mängden och beskaffenheten af den musik han utförde i ett sällskap, blott han såg att der fanns en som förstod honom.

Att omvexlingen, som nu är förhållandet, ej är synnerligen stor, skall ej stöta någon, om det som utföres är verkligt godt.

Vid valet af musiknummer bör ju den regel följas, att sådan musik skall gifvas åhöraren, att han af den blir försatt i samma stämning, som den innehållet i pjesen är ämnad framkalla hos honom. För en kapellmästare vid en kungl. scen, hvars första merit skall vara smak, till hvars yrke det redan hör att vara bekant med sådan musik, och som har ett stort arkiv att tillgå, får ej något hinder finnas då det gäller att tillfredsställa den del af de teaterbesökande, som eger omdöme och smak, en del, större än mången anar det, och hvars plats likaväl är på 1:sta som på 3:dje raden.

Som musiken är i stånd att mildt bemedla öfvergången mellan två olikartade känslor, kan i ett nummer, utfördt mellan två till stämning olika akter, början af numret syfta tillbaka på den föregående akten och den senare delen deraf förbereda det olika beskaffade intryck, som nästa akt kommer att göra. Må man dock härvid förfara med varsamhet.

I ett stycke fullt af poesi, kan musiken väljas synnerligen utmärkande för hvarje akt. I vissa pjäser, hufvudsakligast de af ett glädtigt innehåll, fordras blott af musiken, att den är täck och behaglig.

Vissa teaterstycken äro svåra att illustrera med musik, de som hufvudsakligen verka på förståndet. Men finnes mellanaktsmusik äfven i dessa — alltid bör den ju vara god.

W. O.

Ett konstnärslif.

IV.

Festen.

Forts.

»Jag skall ha en liten fest hos oss i kväll» skref fröken B. dagen efter konserten till sin lärare, doktor Sachs, »en fest för att fira vårt fiasko i går! Tidningarna ha ju öfver oss öst alla sina vredes skålar, om jag undantager —bladet, hvars recensent händelsevis är musikalisk. Vi ha således allt skäl att roa oss! Kom för all del! Vi bjuda eder på tvenne resande notabiliteter i stället för Stern som rest. Glöm icke edra toner hemma!»

Doktor Sachs läste flere gånger om de muntra raderna. Missnöjd med sig själf och missnöjd med hela världen, var han just denna dag ett rof för denna plägsamma oro och förslappning som ofta är en följd af en föregående dags öfverretning. En konstnär som ofta uppträder och alltid följes af publikens bifall och sin talents triumf, kan kanske en tid emotstå den enerverande verkan hvarje hans uppträdande har, men en som icke ofta gör det, blir, ifall han har ett vanligt konstnärstemperament, och isynnerhet om han icke lyckas, ovilkorligen ganska angripen dagen efter en konsert.

Utan att han ville erkänna det för sig själf led Sachs af kritikerna, som han denna morgon läst i bladen. Han kände deras obefogenhet och sin egen öfverlägsenhet, men han visste likväl att hans gloria nu i allmänhetens ögon lidit ett svårt afbräck. Vidare tyckte han sig se att han icke dugde för det offentliga uppträdandet, och det sår hans egenkärlek fatt, sved djupt. Af naturen ytterst känslig, var hans första intryck att nu dra sig inom sitt skal och på länge ej visa sig för menniskor. Sjelfva hans flygel ingaf honom i dag leda. Och hans praktik intresserade honom mindre än allt annat. Nej, han skulle stanna hemma bland sina böcker!

Den olycklige, han hade redan smakat på den förbjudna frukten och det var för sent att vända om! Det offentliga lifvet som utöfvande konstnär, detta lif med sina triumfer och motgångar, sina rosor och törnen hade redan så länge hägrat för honom, att nu det första försökets misslyckande kom honom att alldeles misstro sin kallelse; och sin plats som läkare hade han nyss gjort osäker genom en nyligen börjad anklagelseprocess emot sina förman, en process som han skulle förlora oaktadt han hade rätt, hur tydligt insåg han ej allt detta!

Mer och mer modlös, mer och mer tung till sinnet gaf han slutligen vika för lusten att bli sin så ofta påkommande melankoli qvitt och gaf sig själf denna medicin som läker alla smärtor så snabbt och förjagar alla kval, som ger oss en sådan lycksalig hälsa för några timmar, för att sedan lemna oss dubbelt lidande då dess verkan flytt. Doktor Sachs bar detta lilla täcka instrument alltid på sig och

tog i dag med ovanlig säkerhet fram morfinsprutan från sitt etui. . .

Hos B—s tände man ljusen i kronorna. Den höga salongen med sin fris, skulpterad efter Thorvaldsen, såg inbjudande ut med sin vackra, mörkröda möbel, sina blomstergrupper och sina stora statyer i mörk brons. Konsertflygeln var just stämd, violinställaren flyttad fram och en svart violoncellåda stäld mot en bekväm fätölj litet åt sidan. Det glatta, bonade golvet glänste och afspeglade ljusen och lamporna, hela det lilla hemmet gaf ett intryck af smakfull och dock enkel komfort, af artistisk och dock osökt elegans.

Snart var hela salongen fylld af främmande. Man språkade lifligt och gladt, man rörde sig af och an, delade sig i grupper och var med ens inne i stämningen utan någon föregående stelhetsperiod. Värddinnan lät gästerna sköta sig sjelfva och hade längesedan fördjudat sig i ett samtal med en äldre dam, medan den unga dottern ordnade noterna borta vid flygeln, hjälpt i denna angenäma selsättning af några andra unga flickor.

Plötsligt stannade likväl den lifliga konversationen, som nyss sorlade så muntert. Värddinnan gick emot några inträdande herrar och helsade dem vänligt:

»Jag ber er vara välkomna, mina herrar, ehuru jag icke ens kan säga er detta på edert eget språk. Och nu ber jag att få presentera för er andra mina båda i dag till staden anlända gäster: Herr Anton Door, pianist, och Herr Henri Wieniawski, violinist.» De båda herrarne bugade sig. Stolt som en konung, hög och mörk stod Wieniawski och tog emot den mängd af välmenande artigheter en förnäm dam i högsätet serverade honom med, under det Anton Door utan ringaste tvekan klef fram till de unga och i muntert glam snart fördjudade sig i ett samtal om skridskoåkning och skidlöpning, som ofta nog afbröts af de glada och oförbehållsamma skratsalfvor de unga läto höra vid hvarje af de opraktiska frågor, den lille liflige och mörklockige wienaren gjorde.

Wieniawski fann dock äfven snart vägen till den muntra gruppen inne i förmaket. Han åhörde med tystnad en stund det glada pratet och betraktade med intresse alla de klara, oskyldiga ögon som så harmlöst och utan koketteri blickade upp till honom med en beundran, som man icke gjorde försök att dölja.

Husets blonda dotter gick snart upp från sin plats, och vändande sig till Door sade hon på tyska:

»Jag har i går för första gången spelat på konsert och gjort fiasko. Tidningarna ha i dag förderfvat mig, och detta med rätta! Tillåta herrarne att jag det oaktadt spelar för er ett stycke som är för svårt för mig? Min lärare är ej ännu här och jag måste afleverera min sonat, medan han är borta, ty han är så grälsjuk. Jag är inte en smula rädd, ty jag har ätit grött nu nyss och af det får man mod. Ja, nu börjar jag.»

Hon trummade igenom första satsen

ur sonaten op. 111 af Beethoven. Det gick utan större missöden. Door sade några vänligheter men Wieniawski teg alltjemt. Han gick bort i tamburen och återvände med en violin, som han stämde, vinkade Door, som började förspelen till den verldsbekanta legenden, och spelade. . . .

När han slutat, satt man länge tyst. Anton Door blickade skälmstomt omkring sig och sade i affekteradt klagande ton:

»Du är mig en förbrytare, Henri, du håller dig gömd och tyst och låter mig prata, tills med ens du öppnar din själ och låter din trolska saga göra oss alla till bildstoder af förtjusning. Tro honom ej mitt herrskap, han är ej så stor konstnär, som han låtit påskina, han har nu spelat ut sin trumf, han kan ingenting bättre! Hör nu på mig, jag spelar inte mitt bästa stycke genast.»

Och han spelade. Det var Thalberg och Mendelssohn, Moscheles och Door själf, briljant, klart, blixtrande af lif och munterhet.

Efter den sista tonen i Doors bekanta polka stämde Wieniawski åter sin violin. Den gamle maestron, Finlands förste och äldste musiker, professor P., strålade af förtjusning. Herr orkesterdirigenten sken som en sol, solovioloncellisten klappade i händerna och endast konsertmästar X. stod förkrossad borta i ett hörn, med en violin gömd bakom ryggen.

Wieniawski önskade att Door ville med honom spela Kreutzer-sonaten af Beethoven.

»Käre, låt mig slippa», bad Door, »jag har funnit en gungstol här bakom den der löfsalen af dracenor och framför den ett bord med svensk punsch och bakom blommorna en annan blomstergrupp af unga älskvärda damer — förskona mig från den der sonaten, »Morgen, lieber Henri, Morgen, nur nicht Heute».

Wieniawski såg sig omkring i salongen. Ingen ville så oförberedd spela Kreutzer-sonaten. Färdig att åter inlägga sin violin i fodralet, afhölls han derifrån af fröken B., som just inträdde i salen, med doktor Sachs vid handen. Hon ledde honom motvilligt till flygeln utan presentation, tog fram hans glasögon, som tittade ut ifrån hans rockficka, och trugade honom att spela.

»Se så doktor, i dag är jag tyrann, jag ser att ni går i sömnen efter ni stirrar så der. Här är noterna, den här herrn spelar violin, och vill låta oss höra Kreutzer-sonaten.»

Doktor Sachs gick verkligen mer i drömmen än han anade. Han satte sig mekaniskt till pianot, slog igen noterna och började den storartade introduktionen. Han var tydligen i stämning. Wieniawskis i början rynkade ögonbryn blefvo straxt jemna, och ett belåtet leende speglade sig på hans ansigte. Den stora herrliga sonaten spelades igenom utan noter från början till slut.

Då de sista tonerna förklingat, lutade Sachs sitt hufvud trött mot handen, och tycktes fullkomligt glömma hela sin omgifning. Wieniawski betraktade honom

beundrande. Doors glada ansigte fick ett uttryck af allvar och häpnad. Åhörarskaran hviskade hänförd af det storartade den hört.

Wieniawski bröt tystnaden.

»Min vän», sade han, »vi behöfva ingen presentation, ehuru vi ej känna hvarandras namn. Jag heter Wieniawski och ni —?»

Sachs såg förvånad upp; en glödande rodnad betäckte hans bleka kinder. Han stammade något som ingen hörde, log så märkvärdigt fränvarande och lät sina fingrar ila öfver tangenterna, allt under det han liksom drömmande nickade åt de kringstående.

På en gång tycktes han åter fullkomligt sjunka i sina egna fantasier. Han anslög på pianot de första breda ackorderna i Chopins e-mollkonsert, sig själf omedveten transponerade han stycket till fiss moll och fortsatte att spela det så med föga svårighet ända till de sista svårspelta passagera, som gjorde honom hufvudbry i denna mindre lätta tonart.

Fulla af undran stodo allesammans omkring honom. Korta utrop af beundran undföllö nu och då de närvarande musiker som kände till konserten och visste hvilket underbart konststycke den morfinrusige konstnären nu utförde med sällsynt konstfärdighet och genialitet. Men borta i hörnet stod med tårar i sina ögon Sachs' vän, professor P., som bättre än någon annan förstod hvad som föregick.

Sachs måste emellertid sluta konserten. Han tog sig om pannan, gjorde derefter en öfvergång på pianot till någonting helt annat, och öfverraskade ånyo med en systerligt spelad nocturne af Chopin.

Då bröt det löst. De främmande konstnärerna togo honom emellan sig och öfverhopade honom med frågor. Sachs svarade knappt och måste, öfvervåldigad af trötthet och en för stor dosis morfin, föras till sitt hem, åtföljd af någon af sina vänner, medan man fortsatte derborta i B—s ljusstrålande salong. Lindblad sjöng Schumann och en tenordilettant af stor begåfning sjöng några spirituella dryckesvisor af Pacius; Anton Door fantiserade och Wieniawski spelade tills ändtliga supén aflöste musiken. Sjelfva Wieniawski log och skämtade, omtalade anekdot på anekdot, och slutade icke förr'n klockan slog tu i den stora pendylen.

Men i sitt ensliga rum låg Sachs, orolig och i vilda, jagande feberfantasier. Han var ej mer i det glada stadiet som gör morfinisten så lycklig, han led redan till hälften vaken af allt hvad han nu med förfärande tydlighet trott sig genomlefva under de sista timmarne. Allt hvad han spelat genomgick han åter och åter, men icke såsom han spelat i verkligheten, klart och formfulländadt utan fullt af osköna, sönderslitande harmonier, fullt af missgrepp, fel och falska toner, fullt af förfärliga, ständiga, hopplösa — dissonanser.

(Städet följer.)

Historiskt.

(Scenen är hos en Stockholmsfamilj.)

»Jaså, pianostämmarna! — nå det var bra att » herrn kom. Vi ska' ha dans i afton och sång mellan danserna, förstås! Var så god och börja; vi kan ju äta medan herrn stämmer!»

Det var husmodren som talade, så mycket det eljest kunde gå att tala mellan kældolmarne och porterflaskornas öppnande; — döttrarne stirrade upp, skolgossarne slogos om säsen, och sonen, en milslång gradpasserare, gick skramlande till en atenienné att bland planschverk och albums få en plats för tallriken och sojflaskan, i stället för på pianot.

Den musikaliske martyren aftog paletån, sökte i sin portfölj efter nya strängar som behöfde ersätta dem som fröknarna slagit af då de spelat Sjögrens polonäs; han framtog stäm-gaffel och andra tillbehör samt slog an ett skrällande, jemrande, örent ä.

»Hm, min herre, hör på», afbröt fru ifrån bordet, »hvad tar herrn för det der?»

»Ja, här behöfs vissa reparationer, och det tycks som det blefve ovanligt mycket arbete emedan instrumentet är särdeles ostämmt, under 5 kronor kan jag inte göra det, denna gång! — men eljest kostar det endast 3.»

»Herre du min skapare!» skrek nu den här-intills alldeles stumme herr fabrikören. »Herre, — 5 kr., är det ert allvar? 5 kronor för sådant der klimperi. Ni spelar ju som en fuskare, 5 kronor betalar jag aldrig!»

Det blef en oreda! Gradpasserarn såg ut som kejsaren af Kina, fabrikören som — hans pappa! Fruns föraktfulla knyckningar på axlarna voro lika värtaliga som fröknarnas förnämna miner. Men äldsta fröken, familjens mest musikaliska geni, hon som i 8 år tagit lektioner af fröken Chose, hon steg upp! sträckte med en sublim åtbörd ut sin arm för att lugna sinnena, och sade med sin milda och musikaliska sopranstämma:

»Älskade pappa, vi måste ha stämmt, Aline kommer ju hit i qväll, och löjtnant H., som är ett riktigt musikaliskt underverk! Var så god min herre och stäm, men bara de hvita tangenterna; på de svarta spelas sällan. Då går det väl för halfva priset?»

Från scenen och konsertsalen

lemnas denna gång tills vidare blott en lista, den vi nästa gång, då materialet blifvit rikare, skola ifylla med några reflexioner öfver de viktigaste företeelser. Att endast de senare i en facktidning, som utkommer två gånger i månaden, kunna hafva anspråk på bedömande, torde vara själfklart. Deremot kan man med skäl fordra en ständigt fortgående, kortfattad statistisk förteckning öfver märkliga musikaliska nyheter, såsom nya eller ånyo upptagna operor, debuter och konserter, jemte anmärkningsvärda programnummer m. m. Vi göra nu början med en sådan. Från årets begyn-nelse ha vi således t. o. m. 29 jan. att anteckna följande absoluta eller relativa noviteter, näml. från

Stora teatern: 6 jan. Javette — Anna (Verm-ländingarne).

» 10 » W. Andersson — Cherubin, Rundberg — Bazil.

» 23 » E. Johanson — Figaro.

» 29 » Judinman.

Mindre teatern: 1 » Offenbachs De pratsjuke.

» 24 » Lecocqs Dagen och natten.

Matineer: 6 » W. Engelbrecht.

» 14 » R. Henneberg (W6-kantat).

» 7, 21 » Sv. Quartettsångarne.

Forts. följer, och anhålles hos resp. teaterdirektörer och konsertgifvare om benägna uppgifter till komplettering eller beriktigande.

Obs!

Till beqvämlighet för dem af våra egna prenumeranter i hufvudstaden, som ännu ej betalt prenumerationsavgiften, hafva tidningsbuden uppdrag att vid aflemnandet af nästa nummer (d. 15 Febr.) uppbäradensamma emot qvitto.

Huss & Beer.

Från in- och utlandet.

K. teatrarne. Direktionen öfver de k. teatrarne har i utlåtande till k. m:t anhållit, att hos riksdagen måtte utverkas, utöfver nu utgående statsanslag, ett årligt kreditiv af 80,000 kr., till användande i mån af sig företeende behof, med berättigande för direktionen att uppgöra kontrakt och träffa andra för de k. teatrarne drift nödiga aftal för en tid af minst fem år.

Medaljen Litteris et Artibus har öfverlemnats till premieraktören vid Stora teatern V. Dahlgren.

Jönköping d. 11 Januari 1883.

Att Jönköping i sjelfva verket är ganska rikt på musikaliska krafter, om de blott uppsökas och användas, visade sig vid den konsert, som under ledning af en om musiken i hög grad förtjent embetsman härstädes den 2:a sislidne december gaf till förmån för stadens jultomar. På denna konsert utfördes tre satser ur Mozarts Requiem — Dies ire, Tuba mirum och Lacrimosa — samt den stora kören n:o 1 ur Mendelssohns Athalia — allt af en blandad kör om vid pass 40 personer samt af solister från samhället.

Att dessa för våra förhållanden ganska svåra och betydande musikstycken kunde gifvas på ett sätt, som väckte allmänt och berättigadt bifall, har man i främsta rummet att tacka den omsorgsfulla inöfning, som kören erhållit af konsertens ledare, biträdd vid sopran- och altstämmornas inöfvande af en framstående musikalskarinna. Derjemte tillåter jag mig särskildt omnämna, att de i körerna förekommande soli, i synnerhet hvad angår den höga och mycket kräfvande sopranstämman, utfördes med få undantag öfverraskande väl. I Schuberts melodiosa »Florindes klagan» (solo för sopran med ackompanjement af manskör ur Fierabras) hade man vidare nöjet att i sopranpartiet höra den klara och sympatiska sopranstämman, som gjort sig framför andra bemärkt uti de större i körerna inlagde solosatserne. Såsom medverkande till aftonens goda resultat förtjena slutligen Jönköpings regementes musikkår och »P. B.» sångkör att omnämnas. Den förra spelade Ouvertyren till Thomas' opera Raymond; och den senare sjöng med verve bl. a. en kör ur »Le tribut de Zamora».

Af resande artister hafva under det förflutna årets sista månader Olefine Moe och Oskar Olson besökt staden. Ehuru den förras röst ej mera eger sin forna klang, förtjenade dock hennes sång ett vida bättre vitsord än pressen på platsen gaf den; man är ej i landsorten så bortskämd med musik, att man med fog kan förkasta hennes prestationer, såsom stadens tidningar sökte göra. Hr Olsons fint bildade tenorstämman vann deremot mycken anklag, hvilket också var så mycket mer berättigadt som Hr O. på sina konserter följer ett vida bättre program än många hans medbröder. Schumann, Norman, A. F. Lindblad och Söderman voro på Hr O:s konsert väl representerade.

O.

Det nya sängsällskapet i Göteborg. under ledning af kapellmästaren Andreas Hallén, konstituerade sig den 8 Jan. och började torsdagen den 11 sina öfningar, hvilka komma att förtgå måndagsaftnar under den återstående delen af säsongen. Sällskapet ämnar på våren gifva tvänne konserter. För den första konserten är under inöfning motetten »Peccavi» och »Osterglocken» af Hallén.

Helsingfors. Musikföreningen härstädes, grundad på våren 1882, består af s. k. »Stiftare» och »medlemmar», hvilka tillsammans tecknat en summa af 13,000 mark och hafva derför bekommit biljetter till musiktillställningarna. Föreningen har till ändamål: att genom en musikskola och genom goda konserter verka för musikens förkofran här på platsen. För detta ändamål tillförsäkrades föreningen kort derefter af finska regeringen ett årligt bidrag af 12,000 mark. Föreningen, i spetsen för hvilken står en direktion af fem framstående personer här på platsen, kunde i följd af dessa anslag redan d. 15 Sept. öppna sitt institut för musikundervisning (»Helsingfors musikinstitut»). I detta institut undervisa följande lärare i nedan anförda ämnen:

Piano: herr Carl Pohlig (lärjunge af Liszt, från Weimar), Harald von Mickwitz (lärjunge af Leschetitzki, från Helsingfors) och Bohuslau Hrimaly (för elementarklasserna).

Violin: Herr Anton Sitt (senast konsertmästare i Sondershausen).

Violoncell: Herr Jaromir Hrimaly (elev af Pragerkonservatoriet).

Orgel: Herr Richard Faltin (musikdirektör vid universitetet).

Solosång: Fröken Emilie Mechelin (elev af Masset o. a.)

Teori och chörsång: Institutets direktör Herr M. Wegelius (elev af E. F. Richter).

Institutet är nu besökt af 30 elever af båda könen (24 ordinarie, 6 extra). Hvarje lärjunge måste välja ett af de ofvan anförda ämnena till hufvudfack och erhåller undervisning deri 3 gånger i veckan. För hvarje ordinarie lärjunge äro dessutom pianospel, teori och chörsång obligatoriska (2 ggr i veckan). I hvarje instrumental- och solosångklass finnes 4 till 5 lärjungar; en sådan klass har två undervisningstimmar tre gånger i veckan. Föreningens musiktillställningar äro: 1) 10 konserter; 2) 14 musiksoaréer på institutet och 3) två elevkonserter. Lärarne hafva att sörja för konsertprogrammen; vid elevkonserterna medverka endast lärjungarna, vid de andra både lärare och lärjungar. På en af de större 10 konserterna kommer att af Helsingfors sängförening (Herr R. Faltin) utföras ett större chörverk (denna gång Bachs »Matteus passion»), en annan skall gifvas i kyrkan med orgelsaker förnämligast; två andra skulle vara symfonikonserter, men direktionen för den nya orkestern har beklagligen — för första gången sedan en orkester här kom till stånd — vägrat att låta den samma medverka; dessa konserter komma alltså troligen såsom de öfriga att bestå af solo- och kammarmusikverk. De tre hittills af Föreningen gifna konserterna hafva haft lysande framgång, hvilket har så mycket större betydelse, som de ensamt utföras af institutets lärare, endast biträdda af en andre viol i Föreningens stråkvartett. Denna består af herr A. Sitt, K. F. Vasenius, B. och J. Hrimaly och har genomgått eldprovet på ett hedrande sätt med Griegs quartett. Musiksoaréerna ha hittills mestadels ombesörjts af lärarne och hafva blifvit mycket berömda. Till dem hafva endast stiftarne tillträdde. Lärarne hafva sålunda ett ganska ansträngande arbete, men fullgöra det med hängifvenhet för saken. I afseende på lärare äro vi verkligen utmärkt väl lottade. Med sådana krafter, som nu stå till Institutets förfogande, kan Föreningen tryggt bjuda spetsen åt sina många afundsmän och fiender; — liksom alla nya företag hos oss saknar ej heller Föreningen sådana.

Hans von Bülow är nu så återställd till helsen, att han den 2 jan. åter började sin musikaliska verksamhet såsom intendent för det hertiglaga kapellet i Meiningen och den 23 skulle offentlig anföras och spela.

Å Helsingborgs teater gaf fröken Grabow i förening med fröknarna Louise och Hanna Pyk en konsert, hvilken, oaktadt biljettpreisen voro satta så högt som 4 kr. 50 öre till första raden och 4 kr. till parkett, var besökt af omkring 600 personer. Tidningarna der på platsen äro rika på loford öfver samtliga artisterna.

Amsterdam, januari.

Vi ha som vanligt mycket musik här. Främst stå de sedvanliga 10 konserterna i sällskapet Felix Meritis, der man hvar 14:e dag har tillfälle att höra de bästa främmande konstnärer samt förträfflig orkestermusik, visserligen icke sådan som i Gewandhaus — men hvar får man väl höra sådan? Derjemte kan jag nämna de stora konserterna för oratorier. Nyligen utfördes ett sådant af en holländare, Richard Hol, som dock icke gjorde lycka. Slutligen ha vi kammarmusik-soiréerna, som äro mycket bra och mycket besökt, och man har der tillfälle höra verkligt god musik på det området.

För närvarande är också Wagner-teatern här och »Nibelungen» gifves just nu hvarje afton, så att för tillfället tänker, talar och hör Amsterdam ej annat än Wagner.

Julius har mycket att bestyra vid konservatoriet och med kammarmusik-soiréerna. Om en månad spelar han den nya Brahmska konserten i Felix Meritis och har dessutom åtskilliga andra konserter på förslag.

Am. Maier-Röntgen.

De kejserliga teatrarne i Petersburg och Moskwa hafva under de fyra månader säsongen varit haft att kämpa med en balans af omkring 2 millioner rubel. Dessutom hafva 300,000 rubel försvunnit ur teaterkassan, utan att man ännu lyckats komma under fund med hvar det tagit vägen. Hvad den ofvannämnda balansen beträffar, anser man, att den vållats af de höjda biljettpreisen, hvilka afhållit publiken från teatrarne.

Fru Östberg-Horwitz är engagerad hos hr Neumann, direktören för Wagner-teatern, som för närvarande gästas Holland. Det torde intressera läsaren att se följande omdöme om fru Östberg-Horwitz, hentadt ur Nieuwe Amsterdamsche Courant för den 11 jan., hvari det heter: »Hr Wallhöfer understöddes i den härliga scenen ur »Rheingold» på bästa sätt af fröken Carolina Östberg, som gaf oss en »Sieglinde», sådan som vi icke hade väntat. Fröken Östberg stod vida öfver den konstnärinna, som förliden vecka uppträdde i denna roll. Hennes röst har en behaglig timbre, hon sjunger rent och vackert och uttalar texten tydligt och korrekt — med ett ord, hon är en begåfvad konstnärinna. Intet under, att hon väckte allmän tillfredsställelse.» Fru Östberg Horwitz har förut uppträdt med stor framgång i Cassel, Dortmund, Crefeld, Arnheim, Utrecht och Haag. Från Holland begifver sig Wagner-teatern till Belgien, Italien o. s. v.

Andreas Halléns nya Svenska Rapsodi (en annan än den i Stockholm gifna) bedömes af Deutsche Musikerzeitung på följande sätt: Hallén väckte för någon tid sedan stort uppseende genom sin opera: »Harald der Wiking», som då med framgång gafs i Leipzig, men ännu icke anorstädes blifvit uppförd. För öfrigt ha endast mindre kompositioner af honom utkommit. — Rapsodien är en, delvis på svenska nationalmotiver bygd, genomgående originell och högst anslående orkesterkomposition, förträffligt utarbetad, rikt men utan öfverdrifter instrumenterad. Den gör ett så mycket bättre intryck som den är fullkomligt symfoniskt behandlad och ingalunda framställer det brokiga virrvarr, som man finner i Liszts Rapsodier, hvilka man vant sig att betrakta såsom typen för en Rapsodie. Kompositören har derigenom också bevisat sin förmåga att fullständigt beherrska orkestern, i det han alltid anslående och på rätta stället använder dess mångfaldiga klangmedel. — Mycket att rekommendera åt alla orkesterdirigenter!

Aj Xaver Scharwenka och Emile Sauret, de båda utmärkta artisterna, hvilka här konserter i senare hälften af februari, hoppas vi i nästa nummer kunna meddela porträtt. Den förre har af män sådana som Hanslick och Schelle i Wien både såsom pianist och kompositör erhållit de ampleste loford, och den senare beskrifves som en af samtidens främste violonister trots sin ungdom (30 år). Senast yttrar Allg. Deutsche Musikz. i anledning af en konsert i Berlin: »Hr Sauret spelte som solostycke en förnäm och tacksam romans af egen komposition med underskön ton och djup, glödhet känsla, äfvensom Wienawskis polonäs med glansfull bravur. Hr Scharwenka framförde sin menuett op. 49, en behaglig, pikant komposition, vidare fyra preludier och två mazurkor af Chopin. I synnerhet de första lyckades präktigt, med fulländad tonskönhet.» o. s. v.

Kristina Nilsson i Amerika. Från Denver i Colorado skrives: Fru Kristina Nilsson-Rouzaud anlände hit till staden den 22 dec. Kl. 6 kom tåget långsamt körande in på stationen, och fru Nilssons vagn stannade midt för triumfbågen. Just som hon passerade, uppspelade musiken, uteslutande bestående af svenskar, den svenska folksången. Hon steg derpå i en vagn och åkte långsamt till Hotel Windsor. Framför marscherade en musikkår och efter den samma en procession af skandinaver, i hvars spets gingo omkring 200 fackelbärare och dessutom funnos en massa transparanger. Å några af dessa listes: »Nilsson, den ifjufva sängerskan», »Välkommen till Denver», »Ett välkommen från svenskarne i Denver till den lysande stjärnan från Midnattssolens land», »Den svenska näktargalen», m. m. Då vagnen hunnit till Hotel Windsor, begaf sig fru Nilsson in i det samma, och några minuter senare kom hon ut på hotellets balkong. Pastor Teleen steg fram och sade: »Mina damer och herrar, jag har den äran att föreställa eder fru Kristina Nilsson, den svenska besegrarinnan af världen.» En person i mängden ropade: »Fru Nilsson, vi välkomna eder från djupet af våra hjertan.» Med klar, klingande stämma, så tydlig att den hördes af alla i den stora samlingen, sade fru Nilsson: »Jag tackar eder hjertligt för eder vänlighet, tusen tack. Det är alt, hvad jag kan säga.» — I New Yorktidningen Nordstjärnan läses: Mr Henry E. Abbey har afslutit kontrakt med direktionen för det nya operahuset vid Broadway mellan 39:de och 40:de gatorna, hvarigenom han kommer att under ett års tid handhafva det samma. Det kommer att invigas den 22 nästkommande oktober, då fru Kristina Nilsson kommer uppträda i en opera. Hon är engagerad att sjunga derstädes under hela nästkommande vinter.

En Skandal af betänklighet art berättas från Dresden. Violinisten Waldemar Meyer skall, enträget dertill pressad af personer, som beskyllde kritikern Ludvig Hartmann för besticklighet, hafva medgifvit, att Dresdens bättre samhälle nog hade fullvigtiga skäl att hålla sig på afstånd från Hr Hartmann. En närvarande studiosus Reichardt lär meddelat detta Ms yttrande för Hartmanns fru, som straxt bjöd konstnären till sig, mottog honom själf vid dörren och förde honom in i salongen. Knappt hade M. tagit plats, förrän nyssnämde studiosus trädde in och omtalade konstnärens yttrande, att Hr och fru Hartmann skulle mottaga skänker från artister; hvarpå fru H. först slog den öfverraskade konstnären med båda händerna i ansigtet och sedan trakterade honom med en ridpiska. Hr M. har öfverlemnadt saken åt domstolen, samt utmanat Hr Hartmann på pistoler, hvilken utmaning denne dock icke antagit. Den förestående processen torde blifva rik på pikanta detaljer.

I Reclams »Universalbibliothek» har i dessa dagar ett »Handlexikon der Musik» af Friedrich Bremer utkommit i ett digert band på 800 sidor, hvars ända till år 1880 sig sträckande innehåll behandlar tonkonstens hela område, således instrumentläran och alla teorigrenar inbegripna.

Konserter i New York. Under ledning af impresarion Maurice Strakosch ha i Chiche-ring Hall i New York från den 4 till den 13 sisl. månad gifvits fem konserter, på hvilka icke mindre än 100 kompositioner af åtskilliga kompositörer ända från Palestrina (1524) ha förekommit, bland andra äfven af Niels V. Gade, Edv. Grieg, Joh. Svendsen och Ivar Hallström.

Om några berömda musikvirtuoser meddelar Berliner Tageblatt följande: Sarasate har uppehållit sig i Berlin och begifver sig derifrån till Warschau. I Maj skall han deltaga i Rheinische Musikfest i Köln. Joachim gifver sig ut på en längre konserttournée i Schweiz och England. Emile Sauret och Scharwenka skola till sammans göra en större konsertutflykt till Skandinavien. David Popper, violoncellisten, reser till Ryssland. Fru Sofi Menter är i England, hvarest hon har att fullgöra icke mindre än 40 konsertengagement. Alfred Grünfeld gör konstnärliga och klingande skördar i Ryssland.

Dödsfall.

Flotow, Friedrich von, komponist, f. 26/4 1812 i Teutendorff (mecklenburg-schwerin) † 21/1 i Darmstadt. Flotow gjorde sig först känd som operakomponist genom »Le naufrage de la méduse», med stor framgång gifven i Paris 1839 men är mest bekant genom »Stradella» (först gifven i Hamburg 1844) och »Marta eller marknaden i Richmond» (först uppf. i Wien 1847), hvilka ännu gifvas å alla operascener. Hos oss är F. bekant äfven genom »Storfurstinnan» och musiken till Shakespeares »Vintersaga». Hans andra operor »Indra», »Albin», »Lombre» m. fl. hafva ej haft framgång. Flotow var 1856—63 intendent vid hofteatern i Schwerin, men har mest haft sin vistelse i Paris och Wien.

Tedesco, Ignaz Amadeus, pianovirtuos och komponist f. 1817 i Prag † 13/11 1882 i Odessa. T. var på sin tid mycket bekant pianist och författare af briljanta salongskompositioner, vistades en stor del af sitt lif på konsertresor.

INNEHÅLL: Elijah. Af A. L. — Ett spektakel. — Musikpressen. I. Musikalier. Af A. L. — Sauret på lokomotivet. — »Den tapre landssoldat.» — Musiken vid K. Dramatiska Teatern. Af W. O. — Ett konstnärslif (forts.). — Historiskt. — Från scenen och konsertsalen. — Obs. — Från in- och utlandet. — Dödsfall. — Annonser.

Annonser.

Alma Stjernbergh

(elev af Fru Fredrika Stenhammar) meddelar
sångundervisning.

Anmälningstid 10—12.

Nybrogatan 11 A, 2 tr. upp.
(G. 874 × 2.)

Kammarmusik-Konserter.

Franz Neruda gifver med biträde af K. Kammarmusici från Köpenhamn

2:ne Soirées

(Torsdagen den 15:de och Fredagen den 16:de Febr. kl. 1/2 8) och

1 Matinée

(Söndagen den 18 Febr. kl. 1/2 2 e. m.)

i Blanch's Teater.

Abonnement à 5 kronor, gällande för numrerade biljetter till alla 3 konserterna, sker från och med i dag i

HUSS & BEERS Musikhandel,

8 Gustaf Adolfs torg 8.

EMIL SAURET

och

XAVER SCHARWENKA

gifva sin 1:a Konsert

Tisdagen den 20 Februari
kl. 1/2 8 e. m.

i K. Musikaliska
Akademiens stora sal.

Närmare genom de dagl. tidningarne.

Kongl. Konservatorium för Musik i Leipzig.

Nästa påsk börjar en ny undervisningskurs. **Onsdagen den 28 Mars** kl. 9 f. m. eger mottagningspröfningen rum. Undervisningen sträcker sig öfver alla grenar af musiken (harmoni och kompositionslära; pianoforte, orgel, violin, viola, violoncell, kontrabas, flöjt, oboe, klarinett, fagott, valdthorn, trumpet, basun, harpa, — i solo-, ensemble-, kvartett-, orkester- och partiturspel; direktionsöfningar, solo- och körsång samt lärometod, i förbindelse med öfningar i offentliga föredrag; musikens historia och esthetik; italienska språket och deklamation).

Honoraret för undervisningen utgör 300 mark om året, som i tre terminer, påsk, michaelsmessan och jul, i förskott betalas med 100 Mark. Dessutom skall erläggas: 9 mark inskrifningsavgift och 3 mark om året till institutets uppassare.

Utförliga prospekt utlemnas af direktionen kostnadsfritt; kunna äfven bekommas genom alla bok- och musikhandlare i in- och utlandet. **Leipzig** i Januari 1883.

Direktorium för Kongl. Musik-Konservatorium.
Dr OTTO GÜNTHER.

Att vi i Sverige
försälja våra

Flyglar och Pianinos

endast genom

Herr Aug. Hoffmann
i Stockholm

tillkännagifves härmed.

Steinway & Sons
NEWYORK.

Piano-

och

Orgel-instrumenter

Största lager.

Billigaste priser

hos

I. Dannström & Co.

16 Regeringsgatan 16.

Piano- och Orgelmagasinet

N:o 8 Arsenalsgatan N:o 8

midt emot Kongl. Stora teatern

har att erbjuda stort urval af *Flygelpianon*, *Pianon* och *Taffelpianon* samt *Orglar*.

Äldre instrument öfvertagas vid köp af nya.

Stämning och *reparation* af såväl Pianon som Orglar verkställes.

Delar till orgelharmonium, såsom *tungor* (spel), *registerskyltar*, *klaviaturben*, *tonlådor* m. m. till billiga priser.

Fullständiga priskuranter erhållas gratis.

Stockholm, IVAR HIRSCH.

f. d. Abr. Hirschs Pianomagasinet.